

בעניין:

1. חסן אלעסם ת.ז. 023334790 אפוטרופסם הטבעי של העותרים 2 עד 6
2. עבד אלרחמאן ת.ז. 215136342 (קטין)
3. מוחמד אלעסם ת.ז. 209102532 (קטין)
4. זידאן אלעסם ת.ז. 209467026 (קטין)
5. סלאם אחאעסם ת.ז. 322410283 (קטין)
6. האלה אלעסם ת.ז. 326478401 (קטין)
7. חאלד אלעסם ת.ז. 021875729 אפוטרופסם הטבעי של העותרים 8 עד 11
8. אדם אלעסם ת.ז. 325687812 (קטין)
9. עיסא אלעסם ת.ז. 326101946 (קטין)
10. פדא אלעסם ת.ז. 215348087 (קטין)
11. אברהים אלעסם ת.ז. 216108118 (קטין)
12. אלסלם עלי ת.ז. 039210299 אפוטרופסם הטבעי של העותרים 13 עד 15
13. נור אלסלם ת.ז. 213151616 (קטין)
14. אסמעיל אלסלם ת.ז. 326508553 (קטין)
15. זהיר אלסלם ת.ז. 215653460 (קטין)
16. סאלם אלסלע ת.ז. 060715174 אפוטרופסם הטבעי של העותרים 17-19
17. מדחת אלסלע ת.ז. 323894832 (קטין)
18. אחלאם אלסלע ת.ז. 325675098 (קטין)
19. אכרם אלסלע ת.ז. 215614918 (קטין)
20. מוסא אלעסם ת.ז. 059517557 אפוטרופסם הטבעי של העותרים 21-23
21. דלילה אלעסם ת.ז. 3148943149 (קטין)
22. זוהיר אלעסם ת.ז. 324900869 (קטין)
23. מרים אלעסם ת.ז. 326475571 (קטין)
24. מוחמד אלעסם ת.ז. 023403108 אפוטרופסם הטבעי של העותרים 25-34
25. אברהים אלעסם ת.ז. 311394340 (קטין)
26. פואד אלעסם ת.ז. 315613349 (קטין)
27. חוסאם אלעסם ת.ז. 209469014 (קטין)
28. עודי לאעסם ת.ז. 209438449 (קטין)
29. לואי אלעסם ת.ז. 206454688 (קטין)
30. אפתכאר אלעסם ת.ז. 211966106 (קטין)
31. חאדיג'ה אלעסם ת.ז. 211616750 (קטין)
32. סאלם אלעסם ת.ז. 211685771 (קטין)
33. יחיא אלעסם ת.ז. 212650642 (קטין)
34. אמג'ד אלעסם ת.ז. 326074721 (קטין)
35. סולימאן אלעסם ת.ז. 059380253 אפוטרופסם הטבעי של העותרים 36-40
36. חמד אלעסם ת.ז. 318745494 (קטין)
37. אחלאס אלעסם ת.ז. 209376185 (קטין)
38. זיד אלעסם ת.ז. 324039650 (קטין)
39. חמאדה אלעסם ת.ז. 214924201 (קטין)
40. אדם אלעסם ת.ז. 216460436 (קטין)
41. עיד אלסלע ת.ז. 029899226 אפוטרופסם הטבעי של העותרים 42-46
42. הדיל אלסלע ת.ז. 315195347 (קטין)
43. עביר אלסלע ת.ז. 211967286 (קטין)
44. שימא אלסלע ת.ז. 213421373 (קטין)

45. הודא אלאסלע ת.ז. 325659233 (קטין)
46. אסלאם אלאסלע ת.ז. 215291600 (קטין)
47. גבעה אלנבארי ת.ז. 023163165 אפוטרופסם הטבעי של העותרים 48-52
48. אמין אלנבארי ת.ז. 315386615 (קטין)
49. זיאד אלנבארי ת.ז. 318256252 (קטין)
50. סלאמה אלנבארי ת.ז. 211970165 (קטין)
51. יזיד אלנבארי ת.ז. 213166218 (קטין)
52. נוהא אלנבארי ת.ז. 325679769 (קטין)
53. אחמד אלאסלע ת.ז. 031515141 אפוטרופסם הטבעי של העותרים 54-57
54. ראנה אלאסלע ת.ז. 212180590 (קטין)
55. מוסא אלאסלע ת.ז. 213150964 (קטין)
56. ווג'די אלאסלע ת.ז. 326425436 (קטין)
57. רנין אלאסלע ת.ז. 215651027 (קטין)
58. עטווה אחמידי ת.ז. 026423707 אפוטרופסם הטבעי של העותרים 59-63
59. פואד אחמידי ת.ז. 209527126 (קטין)
60. סלימאן אחמידי ת.ז. 208313916 (קטין)
61. פאדיה אחמידי ת.ז. 211615851 (קטין)
62. תאופיק אחמידי ת.ז. 212976732 (קטין)
63. חאלד אחמידי ת.ז. 326432713 (קטין)
64. עדנאן אלעסם ת.ז. 059940973 אפוטרופסם הטבעי של העותרים 65-69
65. מוחמד אלעסם ת.ז. 315543140 (קטין)
66. תאגריד אלעסם ת.ז. 318278843 (קטין)
67. אוסאמא אלעסם ת.ז. 315199257 (קטין)
68. סומייה אלעסם ת.ז. 211805114 (קטין)
69. אסמה אלעסם ת.ז. 212986996 (קטין)
70. עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד סאוסן זהר ו/או חסן ג'בארין ו/או ארנה כהן ו/או
 סוהאד בשארה ו/או עביר בכר ו/או פאטמה אלעג'ו ו/או חנין נעאמנה
 מעדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
 רחוב יפו 94, ת.ד. 8921, חיפה 31090
 טל: 04-9501610 (נייד: 052-6399147); פקס: 04-9503140

העותרים

נגד

1. **משרד החינוך**

2. **משרד הפנים**

ע"י פרקליטות המדינה

משרד המשפטים

רחוב צלאח אלדין 29, ירושלים

טל: 02-6466590; פקס: 02-6467011

3. **המועצה האזורית אבו בסמה**

מגדל שבע, שדרות יצחק רגר 11

קומה 3, באר שבע

טל: 08-6202555; פקס: 08-6651181

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי לפיה מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים לבוא ולנמק מדוע לא ימצאו המשיבים באופן מיידי מסגרת חינוכית לתלמידי הכפר סוואוין שתהא הולמת, נאותה, זמינה ונגישה. ולחילופין, מדוע לא יוקם בית ספר יסודי בכפר הלא מוכר סוואוין, וזאת כפי שבתו ספר כאלה הוקמו בכפרים לא מוכרים אחרים.

בקשה לקיום דיון דחוף

עתירה זו מתייחסת לזכותם של 350 תלמידים לחינוך חובה, חינם, זמין, נגיש נאות והולם, שכן החל משנת הלימודים הנוכחית (2010-2011) הם אינם נהנים מזכות זו. לפיכך, אופים של סעדי העתירה הינו מיידי ועיכוב במציאת פתרון באופן דחוף עלול לפגוע עוד יותר בזכותם הבסיסית לחינוך. מכאן מתבקשת הדחיפות בשמיעת העתירה על מנת למזער את הנזק שנגרם לעותרים באופן יומיומי.

הצדדים לעתירה

העותרים

1. העותרים מס' 1 עד 69 הינם תושבי הכפר סוואוין בנגב. כמפורט בכותרת העתירה חלק מהעותרים הינם אביהם ואופוטרופוסייהם של ילדיהם הקטינים בגיאלי חינוך החל מגן ועד לכיתה י"ב העותרים אף הם יחד עם הוריהם בעתירה זו. העותר מס' 1 הינו יו"ר וועדת הורי התלמידים בכפר סוואוין
2. העותר מס' 70 הינו ארגון זכויות אדם, רשום כדן בישראל, אשר נוסד בנובמבר 1996 כמרכז משפטי עצמאי הפועל לקידום זכויות האדם בכלל והמיעוט הערבי בפרט.

המשיבים

3. המשיב מס' 1 הינו האחראי על יישום חוק לימוד חובה, התש"ט – 1949 וחוק חינוך ממלכתי, התש"ג - 1953. המשיב מס' 2 אחראי על מתן אישורים להקמת מבני ציבור, בין היתר בכפרים הלא מוכרים בנגב.
4. המשיבה מס' 3 הינה מועצה אזורית שהוקמה בשנת 2004 עפ"י החלטת הממשלה ובהתאם לצו אשר פורסם ברשומות בתאריך 28.12.03. תחת אחריותה של המשיבה מס' 2 ישנם תשעה יישובים ערבים בדואים בנגב שהינם בהליכי הכרה שטרם הסתיימו. יחד עם זאת, המשיבה מס' 2 קיבלה על עצמה את האחריות לספק חינוך ורווחה לכל תושבי וילדי הכפרים הלא מוכרים בנגב.

הרקע העובדתי

5. הכפר סוואוין הינו כפר ערבי בדואי לא מוכר בנגב הממוקם על ציר באר שבע- דימונה, דרומית ליישוב נבטים ומזרחית לכפר הבדואי המוכר שגב שלום. בכפר זה מתגוררים כ- 1,200 תושבים ומהם 350 תלמידים בגילאי חינוך חובה שונים. מבין 350 התלמידים הנ"ל המתגוררים בכפר, 126 מהם בגילאי גן וכיתה א'.

== רצ"ב רשימת התלמידים בגן ובכיתה א' מסומנת ע/1.

6. בכפר סוואוין אין כל מוסד חינוך לאף אחד מגילאי החינוך החובה ומזה שנים רבות רשומים תלמידי הכפר כתלמידי חוץ במוסדות החינוך בכפר שגב שלום, שהינו כפר מוכר. אגף החינוך ברשות המקומית שגב שלום קלט את כל התלמידים הנ"ל כולל תלמידי חוץ נוספים מכפרים בדואים אחרים: ח'אשים זְנָה, וואדי אלנעם וכפר אֶלְסָר וזאת כמובן בנוסף לתלמידי הכפר שגב שלום עצמו.

7. כתוצאה מקליטתם של תלמידי כל הכפרים הנ"ל וצירופם אל תלמידי הכפר שגב שלום, נוצרה בכיתות בית הספר צפיפות קיצונית ובלתי נסבלת אשר הובילה לירידה משמעותית באיכות החינוך, הרעת תנאי ואווירת הלימוד של התלמידים, מחסור במקומות לימוד וכדומה. צפיפות קיצונית זו גרמה לנזקים אדירים הן לתלמידי הכפר שגב שלום והן לכל תלמידי החוץ שלמדו באותן מוסדות, לרבות תלמידי הכפר סוואוין.

8. בתחילת שנת הלימודים הנוכחית (2010-2011) ובעקבות הצפיפות הקיצונית הנ"ל והנזקים שנגרמו לכלל התלמידים, השביתו הורי התלמידים מהכפר שגב שלום את הלימודים בכל מוסדות החינוך בכפר וסירבו לשלוח את ילדיהם לבתי הספר עד אשר תוסדר סוגיית הצפיפות היתרה. כשלושה שבועות לאחר מכן ובתאריך 21.9.10 ולאחר לחצים רבים שהפעילו הורי התלמידים תושבי שגב שלום על המשיבים מס' 1 ו-3, הגיעו המשיבה מס' 3 והמועצה המקומית שגב שלום לידי הסכם, לפיו תלמידי הכפר סוואוין, יועברו לשני מוסדות חינוך אחרים: בית ספר אלאעסם ב' ובית ספר אלמוסתקבל הממוקמים בכפר אבו תלול, שהינו כפר המצוי כעת בהליכי הכרה. בתי ספר אלו מצויים תחת אחריות האגף לחינוך של המשיבה מס' 3. על הסכם זה ופרטיו ניתן גם ללמוד מפרוטוקול ישיבת וועדת החינוך של הכנסת שהתכנסה בתאריך 25.10.10 לדיון מהיר על מנת לדון בפתרון לסוגיית התלמידים העותרים. יצוין כי בישיבה זו נכח מר ניר שמואלי, סגן מנהל מחוז הדרום אצל המשיבה מס' 1 אשר פירט את רכיבי ההסכם הנ"ל.

== רצ"ב פרוטוקול ישיבת וועדת החינוך של הכנסת מתאריך 25.10.10 מסומן ע/2.

9. גם יו"ר המועצה המקומית שגב שלום נכח בישיבת וועדת הכנסת הנ"ל ותיאר את פרטי ההסכם ואת בעיית הצפיפות הקיצונית במוסדות החינוך בשגב שלום כדלקמן:

"הדבר השני, אני רוצה לדבר על כמה עובדות. שגב שלום מאז ומתמיד קולטת פזורה ובעיקר הפזורה משנת 2004, כרשות קולטת, אנחנו קולטים עם המועצה האזורית אבו באסמה.

בשנת הלימודים הנוכחית, תשע"א, אנחנו עוד נערכנו מבעוד מועד ולמה ההסכם נחתם ב- 21 לחודש? כי מתחילת שנת הלימודים כל מערך החינוך בשגב שלום היה בהשבתה כללית, עד 22 לחודש. עוד במהלך חודש אוגוסט ובגלל הצפיפות במוסדות החינוך של המועצה שלנו, בשגב שלום, הגענו לסיכום עם המועצה האזורית אבו באסמה, בידיעת משרד החינוך, שכיתות גן, א' ו- י', ומתווסף אליהן בהסכם האחרון כיתות ז', אנחנו לא יכולים לקלוט אותם. לא בגלל שאנחנו לא רוצים לקבל את הילדים האלו, ברמת הנתונים שגב שלום מונה 6,700 תושבים, מספר התלמידים בשגב שלום כיום עומד על 5,574 תלמידים, קרי – 50% מהתלמידים האלה הם תלמידי פזורה. מכל הכיוונים, מכל הקווים, מה שנקרא, ההתיישבות הלא מוכרת.

שגב שלום, בתנאים שלה כיום, ואני רוצה, ברשות היושב-ראש, לעמוד על כמה מספרים. אנחנו יודעים בדיוק מה המצוקה של השלטון המקומי. כשאני מדבר על מענקי איזון, מ- 11 מיליון שקל שאנחנו עומדים עכשיו על 7.3 מיליון שקל, יש לי בכל-זאת, כראש רשות, אחריות לאותם תלמידים הלומדים בבתי-הספר שלנו. ואין לרשות שלנו יכולת כספית בהחלט לתמוך בילדים האלה. אנחנו לא מקבלים עבור הפזורה הזאת שאנחנו נותנים לה שירות, שום שיפוי ממשרד הפנים בנושא מענקי איזון, למשל. אבל אגרת תלמידי חוץ אנחנו מקבלים אותה ממשרד החינוך במלואה.

ההחלטה שנבעה מוועדי ההורים היא לא החלטה שאנחנו לא רוצים את אלמוני ופלוני, אנחנו מאמינים שיש לתת חינוך שווה לכולם, אלא בגלל בעיה אחת ויחידה, זה שאין לנו פשוט מאוד יכולת לקלוט תלמידים חדשים."

עמודים 15-16 לנספח ע/2 לעיל.

מהדברים לעיל עולה, כי ההסכם הנ"ל נחתם בין משיבה מס' 3 לבין המועצה המקומית שג בשלום בידיעת והסכמת המשיב מס' 1 ללא ידיעת או התייעצות עם הורי התלמידים מהכפר סוואוין.

10. כתוצאה מההסכם הנ"ל, נתבקשו הורי תלמידי הכפר סוואוין, לרבות אלה העותרים כאן, להעביר את ילדיהם בגיל גן ובכיתות א, ז' ו- י' לשני בתי ספר היסודיים באלאעסס ב' ואלמוסתקבל בכפר אבו תלול. אולם, גם בתי ספר אלו אינם מסוגלים לקלוט את התלמידים החדשים מכפר סוואוין. שני בתי ספר אלו אינם מסוגלים לקלוט הן את התלמידים שהועברו עפ"י ההסכם לעיל וגם לא את אלו האמורים לעבור אליהם בשנה הבאה ובשנים שלאחר מכן. שכן, בכל אחד מבתי ספר אלו לומדים כ- 1,000 תלמידים. ממוצע התלמידים בכל כיתה בשני בתי ספר אלו עומד על כ- 40 תלמידים לפחות. על הצפיפות בבתי הספר באבו תלול, ניתן גם ללמוד מפרוטוקול ישיבת וועדת החינוך של הכנסת שצורף לעתירה כנספח ע/2 (ראו בעמוד 12).

11. יתר על כן, שני בתי הספר הממוקמים בכפר אבו תלול אליהם נתבקשו הורי התלמידים להעביר את ילדיהם, מרוחקים מהכפר סוואוין כ- 20 ק"מ (תלוי במיקום המגורים של

הילדים ברחבי הכפר). כתוצאה מהמרחק נאלצים ילדי העותרים לצאת מביתם עוד בשעה 6:30 על מנת שההסעה תסיים לאסוף את כלל תלמידי הכפר ותסיע אותם בזמן לשני בתי הספר הנ"ל. סידור זה היה מאלץ את תלמידי הכפר, שכולם קטנים להתחיל את יום הלימודים שלהם בשעה כה מוקדמת ועוד בטרם תם יומם הם יהיו עייפים מדי מכדי לסיימו. עייפות זו היתה פוגמת ביכולת הריכוז שלהם במהלך יום הלימודים והיתה מגבירה את הסיכון לפגיעה בהישגיהם החינוכיים. תוצאה זו משליכה באופן חמור על הילדים בגיל גן הנאלצים בעקבות ההסכם לנסוע מרחק כה רב וזאת ללא ליווי הוריהם ו/או בגירים אחרים כלשהם. כמו כן, העברת התלמידים לשני בתי הספר כאמור בהסכם לעיל גורמת להפרדה בין ילדים מאותם משפחה, לטרטור הילדים ואף לטרטור הוריהם שכן חלקם ימשיכו ללמוד בשגב שלום, חלקם ייקלטו בבית ספר אלאעסס ב' וחלקם האחר ייקלט בבית ספר אלמוסתקבל.

12. לאור הקשיים הנ"ל ומבחינתם של ההורים לא ניתן היה להיענות לדרישת המשיבים מס' 1 ו-3 לשלוח את ילדיהם ללמוד בשני בתי הספר הנ"ל. מבחינתם, משמעות הדברים היתה, להעביר את ילדיהם מבית ספר צפוף ביותר בשגב שלום לבתי ספר אחרים צפופים עוד יותר באבו תלול. העותרים הביעו את התנגדותם להעברת ילדיהם לשני בתי הספר הנ"ל, בשל הצפיפות הקיצונית הקיימת ממילא והעדר האפשרות לקלוט את ילדיהם ובשל טרטור ילדיהם למרחקים ארוכים. ילדי העותרים נותרו בעצם ללא כל מסגרת חינוכית ומהזאת תחילת שנת הלימודים הנוכחית 350 תלמידים בגילאי חינוך חובה וחינם אינם לומדים הואיל ואין עבורם כל מסגרת חינוכית המסוגלת לקלוט אותם. למרות התנגדות זו, דרשו המשיבים מס' 1 ו-3 מהורי התלמידים לשלוח את ילדיהם לשני בתי הספר באבו תלול אך ההורים סירבו ופתחו בשביתה.

== רצ"ב תצהיר מטעם חסן אלאעסס, העותר מס' 1 ויו"ר וועד הורי התלמידים בכפר סוואוין ומהווה חלק בלתי נפרד מעתירה זו, מסומן ת/1.

13. כאמור, ההסכם שהושג בין המשיבה מס' 3 לבין המועצה המקומית שגב שלום שנחתם בידיעת והסכמת המשיב מס' 1 לא הובא לידיעתם של הורי התלמידים מהכפר סוואוין. אף אחד מרשויות אלו לא שאל או התייעץ או בירר אודות עמדתם של ההורים בדבר המוסד החינוכי בו ילמדו ילדיהם ואף לא אחת מרשויות אלו פנתה אל ההורים על מנת שאלו ישמיעו את טיעוניהם ועמדותיהם בדבר ההסכם ובדבר העברת ילדיהם למוסדות חינוך אחרים. אילו הותרעו ההורים מבעוד מועד אודות הדרישה להעביר את ילדיהם לבתי הספר באבו תלול עוד בשנת הלימודים הקודמת ומבעוד מועד, הדבר היה מאפשר להם לכלכל את צעדיהם באופן ובצורה אחרת שאין בה כדי לפגוע בילדיהם.

14. בעקבות זאת ובתאריך 13.10.10 פנה מר חסן אלאעסס (העותר מס' 1) שהינו יו"ר וועד הורי התלמידים בכפר אל שר החינוך מר גדעון סער. במכתב הוצגה הסוגיה לרבות בעיית הצפיפות שהובילה להשבתת בתי הספר בשגב שלום ואת התוצאה הקשה שנוצרה עבור ילדי הכפר בכך שאין להם כעת מסגרת חינוכית כלשהי. כמו כן, העותר מס' 1 הדגיש, כי

אף גורם כלשהו לא התייעץ עם הורי התלמידים אודות ההסכם שהושג וזאת למרות השלכותיו הישירות לגורלם החינוכי של ילדיהם. בפניה הנ"ל דרש העותר מס' 1 מציאת מסגרת חינוכית מיידית לילדי הכפר. אולם, מלבד תשובה כללית לפיה הפניה התקבלה והועברה לטיפול מנהלת מחוז הדרום של משרד החינוך, הגב' עמירה חיים, לא נתקבלה כל תגובה מהותית.

==
רצ"ב העתק פניית העותר מס' 1 אל השר סער מתאריך 13.10.10 (המכתב רשום מתאריך 13.10.09 בשל טעות דפוס), וכן רצ"ב תשובת מר סאהר איסמעיל, עוזר השר למגזר הלא יהודי מתאריך 13.10.10. מסמכים אלו צורפו לתצהירו של מר חסן אלאעסם והם מהווים חלק בלי נפרד מעתירה זו.

15. הורי התלמידים מהכפר סוואוין פתחו במאבק ציבורי אשר נתמך ע"י חברי הכנסת. מאבק זה הוביל לעריכת דיון מהיר ודחוף בישיבת וועדת החינוך של הכנסת בתאריך 25.10.10 וזאת לבקשתו של חה"כ מוחמד ברכה. במקביל לקיומה של ישיבה זו ערכו העותרים וילדיהם הפגנה מחוץ למשכן הכנסת במהלכו הפגינו נגד היעדרותה של מסגרת חינוכית כלשהי עבורם. בישיבה הנ"ל, נכחו נציגי העותרים, נציגי המשיבים (למעט נציגי המשיב מס' 2) וחברי כנסת. חברי הכנסת שתמכו במאבקם של העותרים ביקשו פתרון מיידית לסוגיית ילדי העותרים, כאשר בין היתר דרשו הקמת בית ספר חדש בכפר סוואוין שיש בו כדי לקלוט את ילדי העותרים.

16. לקראת סוף הדיון בוועדת הכנסת, סיכם יו"ר וועדת החינוך של הכנסת חה"כ אורלב את הסוגיה והציג את בעית הצפיפות ממנה סובלים מוסדות החינוך אליהם הועברו תלמידי הכפר סוואוין. כמו כן הוא סיכם את מאבקם של ההורים ודרישתם להקמת מסגרת חינוכית לילדיהם בכפר מגוריהם. חה"כ אורלב הוסיף וסיכם, כי **המשיבים מס' 1 ו-3 אינם מתנגדים להקמת בית ספר בכפר סוואוין** וכי אין כל בעיה ו/או מכשול תקציבי המונע ו/או מעכב את הקמת בית הספר היסודי בכפר סוואוין. חרף זאת וכפי שהצהירו נציגי המשיבים מס' 1 ו-3 בישיבה הנ"ל נמצא, כי הקמת בית הספר תלויה דווקא בידי המשיב מס' 2. יו"ר וועדת החינוך של הכנסת חה"כ אורלב הטיב לסכם את הסוגיה לקראת סוף הישיבה במילים אלו:

"אני כרגע אומר. תראו, תמונת המצב כרגע היא כזאת, כמו שאני רואה אותה, אני לא מסכם, אני רק אומר, כמו הטענה שכרגע מצטיירת לנגד עיני, ואני אומר שוב, אני לא חייתי את הבעיה הזאת. בא יישוב, הוא לא מוכר, הוא אומר – רבותיי, אנחנו מבינים שאנחנו לא יכולים ללמוד יותר בשגב שלום, יש שם התפוצצות, יש הסכמים, ועד ההורים לא מסכים, ברור לנו העניין לגמרי, אנחנו שייכים לאבו באסמה. אבל אין טעם שאתם תטלטלו אותנו מסוואוין לבתי-הספר שאתם רוצים שנלמד. תקימו לנו מסגרת במקום. זה מה שהם אומרים. אומרים – אנחנו רוצים, לא נלמד בשגב שלום, רוצים ללמוד במקום. בא משרד החינוך ואבו באסמה, הוא אומר – רבותיי, אנחנו מאוד רוצים להקים בית-ספר בסוואוין אבל הרשויות המופקדות על הנושא הזה, בגלל שכנראה היישוב לא מוכר, לא נותנות לנו קרקע לבנות בית-ספר בסוואוין והכנו לכם מקומות ללמוד בבתי-ספר אחרים ויש מקום שמחר כל הילדים

יכולים להיקלט. ברגע שיסמנו קרקע בסוואווין, אנחנו נבנה בית-ספר. אם אני מבין, זאת התשובה, פחות או יותר, של משרד החינוך.

...

ביחד. זו התשובה ביחד. ואין קרקע. כלומר, אין כאן בעיה, הבנתו שאין בעיה של תקציב לבנות בית-ספר חדש, כך אני מבין, שביישובים המוכרים בונים מייד בתי-ספר, כך נבנו, נבנו באבו באסמה מההכרה 13 בתי-ספר זה מה שאמרו לנו. אני גם יודע שהקצאות של משרד החינוך הם באמת הקצאות מאוד מאוד גדולות ואני תומך בדבר הזה. כל ילדי ישראל, כל ילדי מדינת ישראל וכל אזרחי מדינת ישראל, צריכים ללמוד בתנאים אופטימאליים, על-פי התקנים ואומרים לנו שבמקומות שבתי-הספר שאני לא יודע לומר את שמם, באבו באסמה, יש כיתות תקניות, עם כל התקנים, עם מורים, כדי שהילדים האלו ילמדו.

אני מבין גם, שאי-אפשר להקים בית-ספר מהיום למחר. כלומר, לו מחר יקצו קרקע, לא ייבנו שם יבילים, אם מחר יקצו קרקע, ייבנו בית-ספר קבע ואני בעד שיבנו בית-ספר קבע בכל מקרה. אז לכן, הוועדה, אני שואל את עצמי ואני שואל אותך, חבר הכנסת ברכה, מה הוועדה יכולה כרגע לעשות ברשות שהיא לא תחת הפיקוח של הוועדה, ומינהלת הבדווים קוראים לזה? שהיא עוסקת בהקצאת הקרקעות?"

ראו: עמודים 17-18 לנספח ע/2.

17. יודגש, כי בהתאם למה שצויין בישיבה זו, נציגי משרד הפנים שהם אלו האחראים על אישור הקמת מבנים בשטח גלילי, זומנו לישיבה זו אך לא התייצבו אליה. יו"ר וועדת החינוך של הכנסת המשיך ועדכן בהקשר זה, כי "אגב, מעירה לי מרכזת בכירה של הוועדה, הוזמן גם משרד הפנים ומשרד הפנים אמר שהוא לא רלוונטי לדיון, כנראה הוא לא קלט או כנראה לא הבין איך הוא כן רלוונטי לנושא." (עמוד 20 לנספח ע/2).

בכל מקרה יו"ר וועדת החינוך של הכנסת העביר ביקורת חריפה כלפי משרד החינוך בהיותו הגוף האחראי על הקמת מוסדות החינוך ועל כן הוא זה הארחאי על אישור המיפוי לצורך הקמת מבני חינוך, בציינו כדלקמן:

"קודם כל, אל תתחבאו אחרי זה, האחראיות העליונה על המיפוי היא שלכם. משרד החינוך בסופו של דבר צריך לאשר את כל המיפוי, הרי לא, הרשויות המקומיות לא קובעות לעצמן את המיפוי. אני מבין שאתם אישרתם את זה, כלומר, ב-21 לחודש, היתה החלטה של שתי הרשויות המקומיות, שהילדים של סוואווין בכיתות המדוברות, לא ילמדו יותר בשגב שלום, ילמדו באבו באסמה והציעו לתושבים שני מוסדות חינוך באבו באסמה."

עמוד 12 לנספח ע/2.

18. הישיבה נעלה מבלי לסכם את הדיון בסוגיה ותוך הסכמה שיש צורך לערוך ישיבה נוספת המשותפת לוועדת החינוך של הכנסת ולוועדת הפנים ואליה יוזמנו כל הגורמים הרלוונטים שיש בהם ובסמכותם לאשר הקמת בית ספר חדש בכפר סוואווין. אולם, עד למועד הגשת עתירה זו, ולמרות הזמן הרב שעבר מאז בהתחשב בחשיבות הסוגיה, טרם נקבע מועד לישיבה משותפת זו.

19. בתאריך 17.11.10 התקיים במליאת הכנסת דיון בנושא העתירה במהלכו תישאל חה"כ זאב בויס ממפלגת קדימה את שר החינוך מר גדעון סער "מה עושה משרדך כדי לפתור בדחיפות את בעייתם של התלמידים האלה כדי שיזכו לחינוך ככלל תלמידי ישראל?" בתשובה לכך, ענה שר החינוך כי משרדו יחד עם המועצה האזורית אבו בסמה החליטו אודות העברת התלמידים למוסדות חינוך אחרים אך ההורים הם אלה המתנגדים להעברתם למוסדות שנקבעו. שר החינוך הוסיף, כי ההורים ביקשו הקמת מוסדות חינוך בתוך יישוב מגוריהם, שהינו בלתי מוכר ו"אם יינתנו האישורים הרלוונטים מהגופים המוסמכים, קרי משרד הפנים ומינהלת הבדואים, אז המשרד, מן הסתם, ישקול להקים מוסדות חינוך ביישוב זה. עד אשר יהיו אישורים כאלה – אם יהיו אישורים כאלה – על ההורים לשלוח את ילדיהם למוסדות החינוך שנקבעו, שבהם שובצו כמתחייב בחוק חינוך חובה." בתשובה לכך, השיב חה"כ בויס כי "עם זה, קצת במובלע, אני מבין שיש הבנה גם במשרד החינוך וגם במועצה האזורית, שככל שנוגע לילדי גן יש נכונות והבנה שצריך להקים גן-ילדים במקום עצמו, כי ילדים בגן לטלטל למרחוק זה דבר שלא ראוי, אלא אם כן אין ברירה." וחה"כ דב חנין הגיב אף הוא כי "יש כאן בעיה אמיתית, והבעיה האמיתית, אדוני השר, מחייבת איזה סוג של דיאלוג עם ההורים האלה, זאת אומרת, בוודאי אפשר ללכת באפיק הפורמלי, ואדוני מכיר את החוק, והחוק קיים, ואף אחד מאתנו לא חולק על החוק ועל החובות שקיימת בחוק. אבל ברמה המעשית, רמת המציאות של החיים, יש פה מאבק של הורים, שהגיע למצב שנואשות.."

== רצ"ב העתק מפרוטוקול הישיבה ה- 179 של הכנסת ה- 18 מתאריך 17.11.10, מסומנת ע/3.

20. הואיל והמשיבים לא העניקו פתרון הולם לתלמידים הם פנו בתאריך 3.11.10 באמצעות העותר מס' 70 אל פרקליטות המדינה בדרישה למצוא מסגרת חינוכית מיידית לילדי העותרים, לרבות הקמת בית ספר בכפר סוואוין. העתק מפנייה זו הועבר גם לנציגי המשיבים. לפנייה זו לא נתקבל מענה וזאת למרות התזכורת שנשלחה בתאריך 17.11.10.

== רצ"ב העתק פניית ב"כ העותרים אל פרקליטות המדינה מתאריכים 3.11.10 ו- 17.11.10 מסומנים ע/4 ו- ע/5 ומהווים חלק בלתי נפרד מעתירה זו.

21. העותרים דורשים אם כן, מציאת מסגרת חינוכית ובאופן מידי לילדי הכפר סוואוין שיהיה נגיש, הולם, נאות וזמין לרבות הקמת בית ספר יסודי בכפר. יש להדגיש, כי המשיבים אישרו הקמת מוסדות חינוך אחרים בכפרים לא מוכרים אחרים בנגב. מוסדות חינוך גם הוקמו בכפרים שהם כעת בהליכי הקמה מאז 2005 וזאת בטרם ההכרזה על ההכרה בהם, היינו כאשר הם היו עדיין כפרים לא מוכרים. להלן רשימת בתי הספר בכפרים בשלבי הכרה ובכפרים הבלתי מוכרים בנגב:

מספר סידורי	שם בית הספר	סמל מוסד	שם הכפר	מעמד הכפר
1	אבו כף	618017	אום בטין	בהליכי הכרה
2	אום בטין	618850	אום בטין	
3	אבו קרינאת א'	618033	אבו קרינאת	בהליכי הכרה
4	אבו קרינאת ב'	618710	אבו קרינאת	
5	אל מוסתקבל	618165	אבו תלול	בהליכי הכרה
6	אל אעסס ב'	618355	אבו תלול	
7	אל אעסס ג'	618785	ביר אלמשאש	לא מוכר
8	אל הואשלה א'	618199	קסר אלסר	בהליכי הכרה
9	אל הואשלה ב'	618728	קסר אלסר	
10	תיכון אלהואשלה	648279	קסר אלסר	
11	אל טורשאן – מולדה	618181	וואדי קווין	בהליכי הכרה
12	נווה דקלים	618587	וואדי קווין	
13	תל ערד	618116	תל ערד	בהליכי הכרה
14	אל סייד א'	618090	אלסייד	בהליכי הכרה
15	אל סייד ב'	618694	אלסייד	
16	אל סייד ג'	618926	אלסייד	
17	אל עזאזמה א'	618702	וואדי אלנעם	לא מוכר
18	אל עזאזמה ב'	618108	וואדי אלנעם	
19	אל עזאזמה ג'	618892	וואדי אלנעם	
20	אל פורעה א'	618207	אלפורעה	לא מוכר
21	אל פורעה ב'	618769	אלפורעה	
22	אל אמל	618462	ח'ירבה וואטאן	לא מוכר
23	כוחלה	618454	כוחלה	בהליכי הכרה
24	נווה מדבר – אבו קוידר	618603	אלזרנוק	לא מוכר
25	דריג'את	618611	דריג'את	בהליכי הכרה
26	באר חייל	618595	באר הדאג'	בהליכי הכרה
27	באר חייל החדש	618819	באר הדאג'	
28	תיכון באר חייל	648287	באר הדאג'	
29	עבדת	618793	עבדאת	לא מוכר
30	תרבין	618637	תרבין	בהליכי הכרה
31	תיכון אבו קרינאת חדש	648220	אבו קרינאת	בהליכי הכרה
32	תיכון אום בטין	648311	אום בטין	בהליכי הכרה

יוצא איפוא מהרשימה לעיל, כי מבין 32 בתי הספר, 9 מהם הוקמו ומופעלים כיום בכפרים לא מוכרים והיתר בכפרים שהם בהליכי הכרה שטרם הושלמו. כאמור, בתי הספר שהוקמו בכפרים שבהליכי הכרה הוקמו עוד טרם ההכרזה על ההכרה בהם בשנת 2005.

מצב החינוך בכפרים הלא מוכרים

22. הצורך החיוני והממשי בהקמת בית ספר בכפר סוואוין עולה גם מההישגים החינוכיים הנמוכים ביותר של התלמידים המתגוררים ככלל בכפרים הבדואים בנגב, לרבות בכפרים הלא מוכרים. כך למשל, בהתאם לפרסום הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"יה) במשרד החינוך, אשר בחן את הישיגי כלל התלמידים הערבים במדינה בין

השנים 2003-2007, עולה כי הישגי התלמידים הבדואים בדרום הינם נמוכים מאוד והפערים בינם לבין יתר התלמידים לרבות התלמידים בקרב האוכלוסיה הערבית הכללית הינם משמעותיים ביותר וזאת בכל התחומים בהם נבחנו במסגרת מבחני המיצ"ב וחומש במקצועות שפת אם, מתמטיקה, אנגלית, מדע וטכנולוגיה. לפי ראמ"ה טווח הפערים נע בין 0.2 ל- 0.6 סטיות תקן בין התלמידים הבדואים יחסית לכלל התלמידים הערבים במדינה. בחינת התלמידים בשפת אם לכיתות ב' למשל הראתה, כי הישגי התלמידים הבדואים סוטים בכ- 0.5 מהתקן, כאשר זוהי הסטייה הנמוכה ביותר בקרב כלל התלמידים במדינה; הישגי התלמידים הבדואים במקצוע המטמטיקה סטו בשנת 2007 במוצע של 0.35 מהתקן והישגיהם במקצוע האנגלית לשנים 2005-2006 סטו במוצע של 0.5 מהתקן.

== רצ"ב העתק מדו"ח ראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך, "ניתוח נתוני המגזר דובר הערבית – חומש ומיצ"ב תשס"ג – תשס"ז", יולי 2007, מסומן ע/6.

23. יתר על כן, בהתאם לפרסום של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עולה, כי ממוצע אחוזי הנשירה בכל הכיתות בקרב הבדואים הינו הגבוה ביותר במדינה ועולה בשנים 2007-2008 על 3.2% כאשר סך הכל נשירה בקרב האוכלוסיה היהודית עמד על 1.8% לשנים 2007-2008 ואחוז דומה בקרב בני האוכלוסיה הערבית בכלל. כמו כן, מנתוני דו"ח הלמ"ס הנ"ל עולה, כי אחוזי הנשירה בקרב האוכלוסיה הבדואית לשנים 2007-2008 עמד על 7.4% לכיתות ז-ט ו- 8.9 לכיתות י' כאשר אחוזי הנשירה לכיתות אלה בקרב האוכלוסיה היהודית לאותן כיתות עמד על 2.4% ו- 3.1% בהתאמה ואחוז הנשירה באותן שנים בקרב בני האוכלוסיה הערבית הכללית עמד לגבי אותן כיתות על 4% ו- 5.1% בהתאמה.

ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, "פני החברה בישראל דו"ח מס' 3", אוקטובר 2010. ניתן לעיין בדו"ח ב:

http://cbs.gov.il/publications10/rep_03/pdf/h_print.pdf

24. כמו כן, בהתאם לנתוני המחקר שבוצע ע"י מרכז המחקר והמידע של הכנסת בשנת 2006, עולה, כי הישגי התלמידים הבדואים נמוכים במידה ניכרת מתלמידים אחרים במדינה כאשר שיעור הזכאים לתעודת בגרות עולה ל- 25% בלבד ושיעור בעלי תעודות הבגרות העומדות בדרישות הסף של האוניברסיטאות עומד אך ורק על 15%. המחקר הנ"ל מנה בין היתר את הסיבות שלהלן להשיגים הנמוכים של התלמידים הבדואים:

"מערכת החינוך במגזר הבדואי סובלת ממגוון רחב של בעיות, ובהן הישגים נמוכים של התלמידים, נשירת תלמידים, מחסור בכיתות לימוד, ליקויים בסביבת הלמידה בבתי-הספר, מחסור בעזרים טכנולוגיים, במעבדות ובמחשבים, מחסור בעובדי הוראה מקצועיים והכשרה לא מספקת של עובדי הוראה, הפרעה למהלך התקין של הלימודים בשל מריבות שבטיות המחלחלות אל תוך בתי-הספר."

27.2.06; וכן ראו בעניין חשיבותה של הזכות לחינוך: בג"ץ 5108/04 אסמעיל מחמד אבו גודה נ' לימור ליבנת שרת החינוך, פד"י נט(2) 241 (2004); בג"ץ 1554/95 עמותת "שוחרי גיל"ת" נ' שר החינוך, התרבות והספורט, פ"ד נ(3) 2, 24 (1996); בג"ץ 2599/00 יתד – עמותת הורים לילדי תסמונת דאון נ' משרד החינוך, פ"ד נו (5) 834, 841 (2002).

30. העותרים טוענים, כי חובת המשיבים מס' 1 ו-3 לספק ולממש לתלמידים את הזכות לחינוך כוללת בחובה החובה לנקוט צעדים פוזיטיביים להבטחת חינוך הולם ונגיש לכלל התלמידים. החלטת המשיבים להעביר את תלמידי הכפר סוואוין לבתי הספר באבו תלול, הינה החלטה בלתי סבירה באופן קיצוני שכן בתי הספר בכפר אבו תלול אינם נגישים עבור תלמידי הכפר סוואוין. הם אינם הולמים בשל הצפיפות הרבה בכיתות בית הספר ואי היכולת של שני בתי ספר אלו לקלוט את תלמידי הכפר סוואוין. בעניין מונג'ד אבו גנאם הדגיש בית המשפט הנכבד חובת המדינה לממש את זכות החינוך לילדים הבדואים על-ידי נקיטת צעדים אופרטיביים וראויים וקבע, כי חובת המדינה לממש את הזכות לחינוך המעוגנת בדין ולא להותירה נטולת תוכן מעשי כלשהו:

"הצהרות בדבר חובת המדינה לספק חינוך חובה חנים ובדבר זכותו של כל ילד לחינוך חנים נותרות ריקות מתוכן, אם לא ננקטים האמצעים המתאימים על מנת להבטיח את הגשמתן והוצאתן מן הכח אל הפועל. לצורך כך, נדרשים תקציבים בהיקפים מתאימים, ונדרש מנגנון אשר הפעלתו תבטיח פיקוח ומעקב מתמידים אחר השתלבותם של הילדים במסגרות בית-ספריות, ותעשה למניעת התרופפות הקשר בין התלמיד למסגרת החינוכית אליה הוא משתייך, ונשירתו ממנה."
(ההדגשה אינה במקור)

בג"ץ 6671/03 מונג'ד אבו גנאם ואח' נ' משרד החינוך פסקה 6 (פסק דין מיום 24.1.2005, טרם פורסם).

31. הצהרת המשיבים לפיה קיימים מוסדות חינוך בשטח המשיבה מס' 3, אינה מספקת פתרון הולם שיש בו כדי לממש את זכותם של העותרים לחינוך נאות, הולם זמין ונגיש וזאת בשל הצפיפות היתרה שבהם. בעניין אבו גודה קבע בית המשפט כי הצהרה בדבר קיומו של מוסד חינוך אין משמעה מימוש הזכות לחינוך. זכות זו מובטחת רק כאשר מובטחת הזכות הבסיסית לנגישות למוסד חינוך. הנשיא (כתוארו אז) ברק עמד בעניין זה על המרחק והקשיים הטופוגרפיים העומדים בפני התלמידים בכפרים הלא מוכרים בנגב אשר ללא התמודדות עימם מצד הרשויות, לא ניתן לקבוע כי הזכות לחינוך אכן התממשה:

"יחד עם זאת נותרה השאלה, האם שירותי חינוך אלה אכן נגישים לילדי העותרים? אין די בהצהרה לפיה מוסדות חינוך קיימים. צריך להבטיח כי אלה יהיו נגישים לתלמידים המבקשים ללמוד בהם (השוו בג"ץ 7081/93 בוצר נ' מועצה מקומית "מכבים-רעות", פ"ד נ(1) 19).

...
אכן, לעיתים מימוש הזכות לחינוך כרוכה גם במימון הנגישות למוסדות החינוך המרוחקים ממקום מגורי התלמידים (ראו בפרשת

פלוניס, בעמ' 548). במקרה שלפנינו מדובר באוכלוסייה יש לה צרכים מיוחדים. אין בסביבת מגוריה שירותי חינוך אלטרנטיביים מוכרים. הקילומטרים המפרידים בין כפרי העותרים לבין מוסדות החינוך, בהינתן היעדר דריכ גישה סלולות, יכולים להתארך עשרות מונים בהינתן תנאי מעבר קשים בגין פגעי מזג האוויר."

פסקה 10 בעניין **אבו ג'ודה** שצויין לעיל.

32. כמו כן, על אחריותה של המדינה לדאוג להקניית חינוך נאות עמד בית משפט נכבד בעניין **ניר**, כדלקמן:

"בסוגיית חינוכו של הדור הצעיר מצויות שתי זכויות-חובות יסוד. האחת- זכות-חובתם של ההורים להקנות חינוך נאות לצאצאיהם... והשניה - זכות-חובתה של המדינה, באמצעות מוסדותיה שהוסמכו לכך, לדאוג להקניית חינוך נאות בצורה מאורגנת ומתוכננת, הקבועה בחוק, ואף זכות-חובה זו בעלת משקל רב והיא חשובה מאוד".

בג"ץ 421/77 **ניר נ' מועצה מקומית באר יעקב** פ"ד לב (2) 253, 256 (1978).

33. יתר על כן, גם אם למשיבים הזכות לקבוע את מוסדות החינוך אותם יפקדו התלמידים באמצעות קביעת אזורי רישום, הרי ובכל מקרה מוטלת עליהם החובה להפעיל שיקול דעת בקביעה שכזו באופן שוויוני וענייני. כך נקבע בעניין **פלד** בו עתרו הוריהם של תלמידים בשכונת רמת אביב על אי הכללת בית הספר אליאניס, הקרוב לאזור לימודיהם באשכול הבחירה של בתי הספר העל יסודיים העומד לרשות תלמידי בית הספר היסודי אביב. העותרים טענו להפליית התלמידים ביחס לשאר תלמידי השכונה הלומדים בבתי ספר אחרים ולהיותה של החלטת העירייה שקבעה את אזורי הרישום בלתי סבירה באופן קיצוני. שכן, באותו אשכול הבחירה שהועמד בפניהם לא היה בית ספר על יסודי אחר המצוי באזור מגוריהם של התלמידים. בית המשפט הנכבד קיבל את העתירה וקבע, כי שיקוליה של הרשות המקומית בקביעת אזורי הרישום חייבים להיות מבוססים על שיקולים ענייניים במיוחד כאשר החלטת הרשות יוצרת ציפיות בקרב התלמידים הוריהם שאין לפגוע בהם:

"יתירה מכך, על העירייה להקפיד לבל תשמש התכנית כר להפעלת שיקול דעת המוטה משיקולים שאינם ענייניים או לחילופין לבל תיצור מסך עשן על מערך השיקולים הנלקח בחשבון שעה שמוגדרים אזורי הרישום בעיר. המנדט הניתן לעירייה בהקשר זה טומן בחובו אחריות לזכות יסודית וחשובה מעין כמוה – זכותם של ילדים לחינוך (**י' רבין הזכות לחינוך** (תשס"ב)), ובפרט מחייב אותה להפעלה שוויונית ועניינית של זכות זו:

"זכות זו יש להפעיל מתוך שיקולים הנוגעים לעניין, ומתוך שיקולים אלה בלבד. לא רק שזהו הדין לעניין הפעלתה של כל סמכות שלטונית, אלא שזהו בוודאי הדין במקום שהסמכות השלטונית עוסקת בענייני חינוך, היוצרים מטבע הדברים ציפיות של תלמידים והורים, ואין לפגוע בציפיות אלה אלא בטעם ראוי. נמצא, כי אף שאין להורים זכות מוקנית לכך, כי רבעים שנקבעו בעבר לא ישונו, הרי זכותם היא, כי השיקול המדריך את הרשויות הנוגעות בדבר יהיה שיקול כשר (פרשת דיקמן הנ"ל, בעמ' 205-204)."

בג"ץ 986/05 **שמואל פלד ואח' נ' עיריית תל אביב-יפו**, (טרם פורסם, 13.4.2005).

34. הזכות לחינוך הינה זכות עצמאית ואינה מותנית בקיומן של תנאים כלשהם, לרבות צורת המגורים ומעמד היישוב בו מתגורר הילד. חובת חינוך חובה וחינם מגינה על זכויותיהם של הילדים ללא קשר לשליכותם הגיאוגרפית או לצורת התיישבות הוריהם.

35. לא זו אף זו, המשפט הבינלאומי קובע מפורשות, כי אין להעניש ילדים ולפגוע בזכויותיהם מחמת מעשי או מחדלי הוריהם. סעיף 2 לאמנה הבינלאומית לזכויות הילד עליה חתמה ישראל ואישררה קובע:

1" המדינות החברות יכבדו ויבטיחו את הזכויות המפורטות ויבטיחו את הזכויות המפורטות באמנה זו לכל ילד שבתחום שליטתן, ללא הפליה מכל סוג שהוא, ללא קשר לגזע, צבע, מין, שפה, דת, השקפה פוליטית או אחרת, מוצא לאומי, אתני, או חברתי, רכוש, נכות, לידה או למעמד אחר של הילד, של הורה או של אפוטרופוסו החוקי.

2. המדינות החברות ינקטו בכל האמצעים המתאימים להבטיח כי הילד מוגן מפני כל צורה של הפליה או ענישה על-יסוד מעמד, פעילויות, השקפות, או אמונות הורי הילד, אפוטרופוסיו החוקיים, או בני משפחתו."

(ההדגשה אינה במקור)

הפגיעה בשוויון

36. אי אספקת חינוך הולם ונאות, נגיש וזמין עבור ילדיהם פוגע בעקרון השוויון בין תלמידי הכפר סוואוין לבין התלמידים ביישובים אחרים עבורם קיימים מסגרות חינוך הולמות, נאותות, זמינות ונגישות עבור התלמידים בקרבת מקום מגוריהם.

37. בעניין איסור הפגיעה בעקרון השוויון בתחום החינוך ומתן הזדמנות שווה לרכוש חינוך והשכלה ראו: בעניין בג"ץ 6914/06 ארגון הורים ארצי נגד מדינת ישראל – משרד החינוך, התרבות והספורט (פסק דין מיום 14.8.07, טרם פורסם); ובעניין וועדת המעקב העליונה נקבע כי "הפגיעה בשוויון קשה היא מתמיד. היא קשה שבעתיים שעה שהיא פוגעת בזכות לחינוך." וכן ראו: עת"מ 241/06 האגודה לזכויות האזרח נגד משרד החינוך, התרבות והספורט (פסק דין מיום 26.4.06).

38. העותרים טוענים, כי מוטלת החובה על המשיבים לספק חינוך שווה ולהתחשב בנזקים הכבירים הנגרמים מידי יום לעותרים וליתר תלמידי הכפר אשר מאז תחילת שנת הלימודים הנוכחית (2010-2011) אין להם כל מסגרת חינוכית ועל כן אינם פוקדים את מערכת החינוך. מוטלת חובה על המשיבים למצוא פתרון חינוכי חלופי ומיידית לתלמידי הכפר סוואוין וזאת לרבות הקמת בית ספר בכפר עצמו שיספק חינוך חובה, חינם נגיש ואיכותי לתלמידים כמצוות הוראות החקיקה השונות. על המשיבים מוטלת החובה להפעיל את שיקול הדעת שלהם באופן שווה ואשר לא יפגע בזכותם של תלמידי הכפר לחינוך שווה (לעניין קבלת החלטות ושיקול הדעת המנהלי, ראו: בג"צ 987/94 יורונט קווי זהב (1992) בע"מ נ' שרת התקשורת, פ"ד מח (5) 412 (1994).

הפגיעה בזכות ההורים לבחור את המסגרת החינוכית עבור ילדיהם

39. הלכה פסוקה היא, כי זכותם של הורים לחופש הבחירה בחינוך לילדיהם, הינה זכות יסוד חוקתית. מעמדה החוקתי של הזכות לחופש בחירה בחינוך הוכר ע"י פסיקת בית המשפט העליון, דרך גזירתה מזכויות יסוד חוקתיות, כגון, הזכות לחירות, לאוטונומיה ולחופש הביטוי. (על מעמדה החוקתי וחשיבותה הנעלית של זכות זו, ראו: ע"א 2266/93 פלוני נ' פלוני, פ"ד מט (1) 221, 235-237 (1995). ראו עוד: בג"צ 4363/00 ועד פוריה עלית על-ידי היושב-ראש איתן רון נ' שר החינוך, פ"ד נו (4) 203, 221 (2002)).

40. בעניין ניר קבע בית המשפט הנכבד, כי דעתם של הורים בדבר חינוך נאות גוברת על זכותה וחובתה של המדינה באמצעות המוסדות שהוסמכו לכך לדאוג להקניית חינוך נאות בצורה מאורגנת ומתוכננת. בית המשפט קבע:

"בסוגיית חינוכו של הדור הצעיר מצויות שתי זכויות-חובות יסוד: האחת - זכותם-חובתם של ההורים להקנות חינוך נאות לצאצאיהם, ודעתם-השקפתם בדבר חינוך נאות מהו היא ללא ספק בעלת משקל רב וחשובה מאוד; והשניה - זכותה-חובתה של המדינה, באמצעות מוסדותיה שהוסמכו לכך, לדאוג להקניית חינוך נאות בצורה מאורגנת ומתוכננת, הקבועה בחוק, ואף זכות-חובה זו בעלת משקל רב היא וחשובה מאוד. כדי לעמוד בשתי זכויות-חובות אלה קובע החוק מצד אחד, דרך משל, סוגים שונים של בתי-ספר שבהם קיימות מגמות חינוך שונות, כגון ממלכתי, ממלכתי-דתי ובתי-ספר מוכרים אחרים ומצד שני - הוראות שונות שיש בהן משום טובת הציבור ותקנתו, כגון הדאגה לאיכלוס הכיתות וריכוז התלמידים בבית-הספר, סדרי הרשמה ועניינים מינהליים- תכניים רבים אחרים, ואחרון אחרון חשוב - מגמה של אינטגרציה למען הרבות במאחד ובשווה בחינוכו של הדור הצעיר. שתי מגמות יסוד אלה מתרוצצות הן בקרב תחום רגיש זה של מערכת החינוך ודרושות זהירות וגמישות מרובות בניווט ביניהן. ואכן יש, ובמקרה מסויים תועדף המגמה האחת על פני השניה."

(ההדגשה אינה במקור)

עניין ניר, שם, בעמודים 265-266.

משפט מנהלי – העדר תשתית עובדתית

41. יתר על כן, העותרים טוענים, כי הואיל והמשיבים לא התייעצו ולא הודיעו להורי התלמידים אודות ההסכם שהושג בדבר העברת תלמידי הכפר לבתי הספר באבו תלול, הרי נפגעה בכך זכותם לטיעון בטרם יוחלט אודות גורלם החינוכי של ילדיהם. עמדתם של ההורים במקרה דנן, מהווה חלק מהתשתית העובדתית עליה אמורים הרשויות המנהליות להסתמך בטרם החליטו אודות גורלם החינוכי של ילדיהם. הדבר פוגם בהחלטה המנהלית היות והיא לא נסמכה על תשתית עובדתית איתנה. העותרים טוענים כי מוטלת היתה חובה על המשיבים להיוועץ עימם אודות ההסכם שהושג ולקבל את

עמדתם אודות העברת התלמידים למוסדות חינוך אחרים, ובמיוחד כאשר ההחלטה שהתקבלה פוגעת בזכות ילדיהם לחינוך. חובה זו מקבלת משנה תוקף לאור העובדה, כי ההסכם הנ"ל שהושג בין המשיבים מס' 1 ו-3 לבין המועצה המקומי שגב שלום, הושג בתחילת שנת הלימודים הנוכחית וללא הודעה מוקדמת להורי התלמידים על כך מטעם מי מהרשויות. בעניין **גינגולד** נקבע:

"זכות יסוד של האדם בישראל היא, כי רשות ציבורית, הפוגעת במעמדו של אדם, לא תעשה כן, בטרם תעניק לאותו אדם את ההזדמנות להשמיע את דעתו. לעניין זכות יסוד זו, אין נפקא מינה, אם הרשות הציבורית פועלת מכוח חיקוק או מכוח הנחיה פנימית או מכוח הסכם. אין גם כל חשיבות לשאלה, אם הסמכות המופעלת היא שיפוטית, כעין שיפוטית או מינהלית ואם שיקול הדעת, הניתן לאותה רשות, הוא רחב או צר. בכל מקרה בו רשות ציבורית מבקשת לשנות את מעמדו של אדם, עליה לפעול כלפיו בהגינות, וחובה זו מטילה על הרשות את החובה להעניק לאותו אדם את ההזדמנות להשמיע את דעתו."

בג"ץ 654/78 **גינגולד נגד בית הדין הארצי לעבודה**, פד"י לה(2) 649 (1979).

ראו גם: דפנה ארז-ברק, **משפט מנהלי**, (ההוצאה לאור של לשכת עורכי הדין, 2010), כרך א' עמודים 471-470.

לאור האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות כמבוקש במבוא לעתירה זו. כמו כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על קיום דיון דחוף בעתירה זו.

סאוסן זהר, עורכת – דין
ב"כ העותרים

חיפה, 8.12.10